

BİR ÜTOPYA HAREKETİ OLARAK EKO-KÖYLER: TÜRKİYE'DEKİ ÖRNEKLER ÜZERİNE BİR İNCELEME

ÖZET

Kaynakların hızla tükendiği, iklim değişikliğinin yaşandığı, küresel ölçekte toplumsal eşitsizliğin arttığı, doğadan kopuşun çoğaldığı ve sosyal birlikteliklerin giderek zayıfladığı kentsel alanlarda yaşanan çevresel, ekonomik ve toplumsal sorunların, gelecekte insan yerleşimleri için daha büyük sorunlara neden olacağı düşünülmektedir. Bu sorunların çözümü için sürdürülebilir alternatif yaşam çevrelerinin oluşturulması konusunda dünyada çeşitli öneriler geliştirilmektedir. Bu önerilerden biri de eko-köy yerleşimleridir. Eko-köyler, alternatif yaşam çevrelerine örnek olarak verilebilir. Eko-köy hareketi, bir arada yaşamaya dair geleneksel fikirlerle, 1960 ve 70'lerde ortaya çıkan çevreci yaklaşımların birleşiminden doğmuştur. Ortak ve özel bir amaç için bir araya gelmiş bilinçli topluluklar olan eko-köylerin amaçları, günümüzün sorunlarına çözüm üreten sürdürülebilir, doğayla bütünleşmiş, sağlıklı topluluk ve yerleşimler oluşturmak olarak tanımlanabilir. Sürdürülebilir, barışçıl ve doğayla bütünleşmiş toplulukların, 21. yüzyıl kentlerinin içinde bulunduğu sağlıklı koşulları değiştireceği öngörülmektedir.

Bu çalışmada, Türkiye'deki eko-köy girişimleri, fiziksel, ekonomik ve sosyal özellikleri bağlamında değerlendirilmiştir. Tezin giriş bölümünde çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi açıklandıktan sonra, tezin ikinci bölümünde "ekoloji", "sürdürülebilirlik" ve eko-köyler hakkında tanımlamalar yapılmış, üçüncü bölümde ise, sürdürülebilir topluluk ütopyası olarak ele alınan eko-köy yerleşimlerinin, 19. yüzyıl öncesinden 21. yüzyıla kadar geliştirilmiş diğer ütopyik yerleşim ve topluluk kavramları ile benzerlikleri irdelenmiştir. Bu irdelene sonucunda, eko-köy girişimlerinin bir ütopya hareketi olarak nitelendirilebileceği düşünülmüştür. Dördüncü bölümde, eko-köylerin sürdürülebilirliği konusunda araştırmalar yapmış kişilerin çalışmaları incelenmiş, eko-köylerin karşılaştığı sorunlar ve zorluklar sıralanmıştır. Ardından, literatürde ismi sıkça geçen, başarılı olarak değerlendirilen, GEN'e (Küresel Eko-köyler Ağı) üye eko-köy girişimleri, genel, fiziksel, ekonomik ve sosyal özellikleri bağlamında analiz edilmiştir. Dünyadaki başarılı girişimlerin incelenmek üzere seçilmesinin nedeni, sürdürülebilir eko-köy yerleşimlerinin nasıl oluşturulacağı sorusunun cevabının bulunma isteğidir. Beşinci bölümde, Türkiye'de alternatif yaşam şeklini benimseyen girişimlerin tarihsel süreci, eko-köyler ile ilgili ulusal kuruluşlar ve eko-köy olarak adlandırılan tüm yerleşimler analiz edilmiştir. Bazı yerleşimler, tezde belirlenen seçim kriterleri doğrultusunda seçilmiş, daha sonra, seçilen eko-köy yerleşimleri (Marmariç Eko-yerleşkesi, Dutlar Kolektifi ve İmece Evi, Eko-Foça Eko-köyü, Çamtepe Ekolojik Yaşam Merkezi, Dedetepe Eko-çiftliği) yerinde ziyaret edilmiş ve girişimlerin kurucuları ile kişisel görüşmeler yapılmıştır. Bu ziyaret ve görüşmeler sonucunda yerleşimlerin, fiziksel, ekonomik ve sosyal özelliklerine ilişkin bulgular ortaya konmuştur. Araştırma sonuçları ve öneriler bölümünde ise, yapılan inceleme çalışmasıyla birlikte, kişisel görüşmelerin ve yerleşim ziyaretlerinin sonucunda elde edilen bulgular değerlendirilerek, öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Ekoloji, Sürdürülebilirlik, Ütopya, Eko-köy, Sürdürülebilir Topluluk

ECO-VILLAGES AS AN UTOPIAN MOVEMENT: A RESEARCH ON EXAMPLES IN TURKEY

ABSTRACT

Nowadays, the world is faced with the challenge of energy resource depletion, climate change, increase in social inequality, natural break, and social cohesion problems. It is considered that, in future these early ecological, social and economic problems may bring about more harmful issues for human settlements. Various proposals are developed in the world to solve these problems. Creating new alternative models for human settlements is one of these proposals. Eco-villages can be given as an example for alternative models. Eco-village movement was born from combination of the traditional ideas related with living together and environmentalist approaches of the 60's and 70's. Eco-villages which are communities consciously gathered for common and special purpose, is building a sustainable community that can solve the prevalent ecological, economic and social problems. It is expected that sustainable, peaceful, communities which are integrated with nature can change the unhealthy conditions in the 21st century cities.

In this study, eco-village initiatives in Turkey were evaluated in the context of their physical, economic, social characteristics. After explaining the aim, content and method of the study in the introduction part of the thesis, ecology, sustainability and eco-village concepts were examined in a general context by means of literature survey. In third part of the study, eco-villages which were regarded as sustainable community utopias were compare with utopias which were envisioned until the twenty-first century. By means of this comprasion, it was concluded that eco-village initiatives could be seen as a new utopia movement. In the fourth part of the thesis, some studies which are about sustainability of eco-villages were examined and the challenges, problems of eco-villages were listed. After this stage, the eco-villages which are frequently used in literature were investigated according to their physical, economical and social features. The purpose of this investigation to find a reply to the question about the ways of building a sustainable eco-villages. In the fifth part of the study, the historical background of the initiatives which embrace the alternative way of living, local organizations about eco-villages in Turkey were analyzed. All eco-village initiatives in Turkey were summarized. Some initiatives were chosen according to studies selection criteria. Selected eco-villages (Marmariç Eco-settlement, Dutlar Collective ve İmece Evi, Eko-Foça Eco-village, Çamtepe Ecological Center, Dedetepe Eco-farm) were visited and personal interviews were conducted with founders of the eco-villages. By means of these interviews and visits, the findings concerning with physical, socio-cultural, economical features were exposed. . In the conclusion and recommendations part of the thesis, the findings about questionnaires were evaluated and proposals were developed for eco-villages.

Key Words: Ecology, Sustainability, Utopia, Eco-villages, Sustainable Communities